Scouts in het leger in Nederlands Oost Indië

Johannes de Man

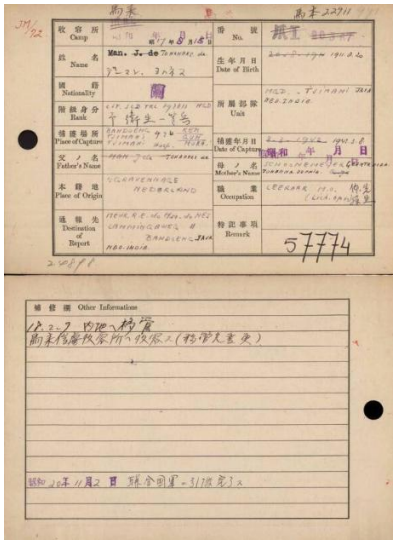
Vrijheid in herdenken

Johannes de Man is geboren op 20 augustus 1911 in Den Haag. Hij was de zoon van Johannes de Man en Geertruida Johanna Sophia Schoonemeijer. Johannes was getrouwd met Romkje Elisabeth de Nes (1904, Mr. Cornelius). Hij was leraar lichamelijke opvoeding.

In juni 1937 werd Johannes hopman bij de groep in Pekalongan, NOI. Hij verhuisde naar Madioen en kreeg in augustus 1938 zijn erkenning als oubaas bij groep 3 in Madioen. In september 1938 organiseerden de padvinders en padvindsters uit Madioen een kampvuur ter ere van het 40 jarig regeringsjubileum van H.M. Koningin Wilhelmina. Johannes was hierbij aanwezig en sprak enkele woorden. In 1940 zat hij samen met Nicolaas de Graaff in het bestuur van de Afdeling Madioen van de NIPV, als vertegenwoordigers van de leiders.

Het door het tegenwoordige bestuur gecandideerde nieuwe bestuur ziet er als volgt uit: voorzitter: de heer P. C. Brutel de la Rivière, secretaris: P. K. F. Damen; penningmeester J. H. Haccou; mevrouw Brutel de la Rivière, pastoor Nijssen en de districtscommissaris, de heer G. L. G. Swartz (ambtshalve), de heer mr. R. Ng. Soebroto (burgemeester van Madioen) en de heeren N. de Graaff en J. de Man (leiders). Dit bestuur wordt bij acclamatie verkozen.

Tijdens de mobilisatie was bij ingedeeld bij de militair geneeskundige dienst in Tjimahi. Op 8 maart 1942 werd hij krijgsgevangen genomen in het militair ziekenhuis daar. Hij werd geïnterneerd in diverse kampen op Java. Hij werd met de Harugiku Maru 1 (Van Waerwijck, een oud-KPM-schip) op 4 januari 1943 met 992 mede-krijgsgevangenen (allen Nederlanders) uit Batavia naar Singapore vervoerd. De krijgsgevangenen waren afkomstig uit verschillende kampen op Java, o.a. het 10e Bataljon in Batavia. Deze krijgsgevangenen behoorden tot Java Party 7, de zevende groep krijgsgevangenen van Java. De omstandigheden aan boord waren redelijk: bewaking niet streng, eten niet slecht, slechts één dysenterie-geval. Na drie dagen kwam het schip aan in Singapore; de krijgsgevangenen werden met vrachtauto's overgebracht naar het Changi-kamp. Ze werden later met treinen overgebracht naar Thailand om te werken aan de Birma-spoorweg.

De Birma-Siamspoorweg, Birmaspoorweg of Dodenspoorlijn was een spoorlijn van 415 km tussen Non Pladuk in Thailand (Siam) en Thanbyuzayat in Myanmar (Birma). De spoorlijn was voor de Japanse bezetters nodig om een directe verbinding naar de kust van Birma te creëren, zodat Japanse schepen niet meer om het hele schiereiland hoefden te varen.

Het werk aan de spoorlijn begon op 16 september 1942 en werd 16 maanden later voltooid. Er werd gebruikt van oude spoorlijnen die onder andere op Java en andere bezette gebieden in Zuidoost Azië ontmanteld werden. De Japanners maakte gebruik van krijgsgevangenen en burgers om de spoorlijn aan te leggen. Er werd aan de beide uiteinden van de spoorlijn in Thailand en in Birma begonnen met werken. Alle krijgsgevangenen werden in groepen onder de kampen verdeeld die naast de rivieren Khwae Yai en Khwae Noi waren geplaatst. Als een

traject klaar was, ging een groep naar een volgend werkkamp om aan een volgende traject te werken. In de zomer van 1943 werd de zogeheten ‘Speedo-tijd’ door de Japanners ingevoerd. De dwangarbeiders moesten zich dubbel inspannen om het spoor af te krijgen. De dwangarbeiders ontmoeten elkaar in oktober 1943 in Konkuita.

Tijdens de aanleg stierven per dag gemiddeld 75 arbeiders.15 000 krijgsgevangenen stierven aan uitputting, ziekte en ondervoeding (7000 Britten, 4500 Australiërs, 130 Amerikanen en 3000 Nederlanders). Daarnaast stierven ongeveer 100 000 Thaise en Indonesische romoesja's en Birmaanse en Maleisische dwangarbeiders bij de aanleg.

Na de voltooiing van de spoorweg in december 1943 bestond het werk uit onderhoud en reparatie van schade door geallieerde bommenwerpers. Ook moest er bijvoorbeeld hout gekapt worden om de stoomtreinen te laten rijden. De werkkampen lagen vaak naast vitale punten van de spoorweg, waardoor bombardementen ook veel slachtoffers en gewonden onder de dwangarbeiders maakten. Op een aantal plekken werden ook hospitaalkampen ingericht. Een deel van de krijgsgevangenen die gewerkt hadden aan de aanleg, werden als dwangarbeider naar Japan verscheept.

Meer informatie

Het Indisch Leidersblad, juni 1937
Soerabaijasch handelsblad » 10 sep 1938 - Art. 222 | Delpher
Algemeen handelsblad voor Nederlandsch-Indië » 30 okt 1939 - Art. 120 | Delpher
Achter-kawat-en-Gedek.pdf (s-i-d.nl)
Japanse interneringskaarten, Surname: Man | Nationaal Archief
Java Party 12 (japansekrijgsgevangenkampen.nl)
Birma-Siam-spoorweg (japansekrijgsgevangenkampen.nl)
Harugiku Maru 1
Birma-Siam-spoorweg - Wikipedia
De Birma-spoorlijn - Spoorlijn van de dood | Historiek
Birma-Siam Spoorweg - SHBSS

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op http://vrijheid.scouting.nl voor meer informatie en alle andere verhalen.